

Buna luna suenter la festivitat reussida han tant organisaturs sco referent: Marsha Lampert, Rico Valär, Fanny Cavalon, Claudia Götschi, Valentin Vincenz e Janet Nigg (da san.).

FOTO C.CADRUVI

Festina reussida per ils 80 onns lingua naziunala

Referat, chanzuns e capuns a Buchs

■ (anr/vi) A Buchs en il café da linguas s'inscuntran mintg'emna persunas che vulan discurrer ed exercitar autres linguas. Actiws èn er intgins Rumantschs. La mesemna han els envidà ad ina sairada per far endament al giubileum dad 80 onns lingua naziunala. Adina il mardi daventa il «Seecafé» a Buchs in café da linguas ed ins po prender plaz ad ina maisa nua ch'i vegn discurrì franzos u ad ina maisa spagnola. En tut han ins la chaschun da discurrer diesch linguas (guarda fanestra). A mintga maisa sesa ina moderatura u in moderatur che propona in tema u in gieu. Era Valentin Vincenz ha avant intgins onns cumenzà cun la maisa rumantscha. «Las emprimas traïs giadas eran nus mo duas persunas», raquinta el. «Uss vegnan adina var diesch persunas che discurran vallader, puter u sursilvan.» Fitg bain represchentà saja er il dialect da Domat.

Commemoraziun cun referat

Vincenz ha prendi l'iniziativa per festivar en il café l'80avel anniversari dal rumantsch sco lingua naziunala. Embellì la sairada ha il Chor maschadà Rezia Bassa sut la batgetta dad *Eugen Casanova*. In'entira squadra da dunnas ha procurà che la raspada da festa survegnia capuns delizius. Beneventà han ins er il president da la Lia

Rumantscha *Johannes Flury*. En il center da la sairada è stà il referat da *Rico Valär*, professer per litteratura e cultura rumantscha a Turitg. Cun 91,6 pertschient da las vuschs decida il suveran svizzer il favrer 1938 ch'il rumantsch daventia lingua naziunala. Ina uschè auta procentuala hajan cuntanschì mo duas outras votaziuns federales, ha ditg Valär. El ha skizzà ils mecanissembs ch'han manà a quest segn da simpatia ed el ha cumenzà cun la carta geografica che l'avat da Bonstetten aveva disegnà en il temp medieval da la confederaziun. En il center da la carta sa chatta il Rigi – in culm. L'identitat svizra è già baud vegnida cumbinada cun culms e cun la vita alpina, betg cun las citads. Il turissem cun sias cartulinas postalas ha anc enfirmì quest malteg d'ina Svizra sco pajais da chatschadurs e muntagnards.

Muntognas e Rumantschs

L'entschatta dal 20avel tschientaner mettan tendenzas irredentisticas en dumonda la lingua rumantscha. Ella saja be in dialect talian, hai num. Er ils naziunalists tudestgs spetgan che la lingua rumantscha gjaja a frusta, uschia ch'il tudestg possia sa derasar en ses territori. Encunter questas tendenzas sa furma in moviment che Valär ha analisà minuziusamain en ses cudesch «Weder

Italiener noch Deutsche!» En la propaganda per la votaziun davart la quarta lingua celebreschan ins ils Rumantschs sco pievel muntagnard, pia sco pievel collià streng cun l'identitat svizra. Questa propaganda, ma era la resistenza encunter las tendenzas naziunalisticas ed irredentisticas da l'exterior mainan al resultat da votaziun impresiunant per il rumantsch.

Hebreic, chines, russ e rumantsch

En sasez è il café da linguas in'uniun. Ma ins dastga er ir en il café da linguas a Buchs senza ch'ins entria en l'uniun. «Commember u giast, nus ans legrain da mintga visita», stat scrit sin la pagina d'internet «www.sprachencafебuchs.ch» Damai ch'i vegn purschì tantas linguas sa brattan ins giu mintga duas emnas. Ina giada vegn discurrì tudestg, franzos, spagnol u russ. E l'autra emna vegn discurrì englais, talian rumantsch, chines e hebreic. Las proximas maisas rumantschas han lieu ils 20 da november, ils 4 da december ed ils 18 da december.